

Vyučovaci predmet ruský jazyk a literatúra

Charakteristika vyučovacieho predmetu

Vzdelávacie štandardy - výkonové a obsahové, sú členené podľa piatich základných obsahových komponentov jazyka a literatúry - komunikačná interakcia, hovorená produkcia, písaná produkcia, recepcia vecných textov, recepcia umeleckých textov. V rámci všetkých komponentov sa kladie dôraz na prácu s textom, pomocou ktorej sa rozvíjajú čitateľské, pisateľské a komunikačné schopnosti žiakov. Súčasťou všetkých komponentov sú tematické okruhy, ktoré tvoria obsahový základ na tvorbu ústnych a písaných textov. Vyučovaci predmet ruský jazyk a literatúra zohráva dôležitú úlohu pri príprave žiaka na komunikáciu a vzdelávanie. Je orientovaný predovšetkým na budovanie jazykovej, rečovej a komunikatívnej kompetencie žiakov, na schopnosť primerane reagovať na jazykové situácie. Vyučovanie jazyka a literatúry odráža dorozumievaciu, poznávaciu, estetickú a reprezentatívnu funkciu, ktoré jazyk v spoločnosti a v živote jednotlivca plní.

AI vstupuje do výučby ruského jazyka a literatúry ako prostriedok, ktorý žiakovi umožňuje efektívne učenie sa. Tento nástroj sa vo výučbe uplatňuje ako podporný prostriedok, nie ako cieľ vzdelávania a nenahrádza vlastnú jazykovú, interpretačnú ani tvorivú činnosť žiaka. Využívanie AI predpokladá zachovanie osobnej zodpovednosti za výsledok práce, kritické posudzovanie spoľahlivosti výstupov, uvedomovanie si možností a obmedzení technológie a dodržiavanie etických pravidiel jej používania.

V obsahovom štandarde sa vyskytujú pojmy zvýraznené **tučným písmom** (boldom). Ide o také pojmy, ktoré si žiak osvojuje tak, aby rozumel ich významu, vedel ich primerane veku a potenciálu vysvetliť a používal ich správne v kontexte učiva. Požadovanú úroveň zvládnutia týchto pojmov špecifikuje výkonový štandard.

Pre pojmy označené boldom platí, že sa neočakáva výlučne reprodukcia formálnych definícií, ale ich funkčné porozumenie a používanie.

Vzdelávacie štandardy vyučovacieho predmetu ruský jazyk a literatúra pre 1. cyklus

Hlavným cieľom 1. cyklu je vytvárať základy čitateľskej a pisateľskej gramotnosti v nadväznosti na predchádzajúce skúsenosti žiaka. Zámerom je pomocou všetkých

dostupných prostriedkov rozvíjať čitateľské a pisateľské návyky žiaka, osvojenie si a upevnenie dvoch grafických systémov – prioritne cyriliky a následne latinky a formovať ho ako čitateľa a pisateľa.

Ciele vzdelávania pre 1. cyklus

1. Viest' jednoduchý dialóg.
2. Vyjadriť myšlienky v súvislom hovorenom prejave.
3. Písať čitateľným rukopisom ruskú abecedu azbuku.
4. Vytvoriť primeraný písaný a obrazovo-písaný text.
5. Počúvať a čítať primerané vecné a literárne texty s porozumením.
6. Identifikovať informácie v texte.
7. Klásť otázky zamerané na obsah textu a na vlastné porozumenie textu.
8. Vyjadriť verbálne a neverbálne predstavu o sebe a svoje prežívanie okolitého sveta.

Komunikačná interakcia

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

Nadviazať kontakt s komunikačným partnerom.

Podakovať a ospravedlniť sa adresátovi.

Viest' jednoduchý dialóg, klásť vecné otázky.

Počúvať partnera v dialógu a reagovať na jeho repliky.

Rozlíšiť rozdiel komunikácie s človekom a s AI.

Požiadat' o informáciu a na požiadanie informáciu poskytnúť.

Sformulovať prosbu, pranie, nesúhlas, námietku a jednoduché zdôvodnenie.

Predniesť blahoželanie, vinš ku kalendárnej príležitosti.

Vyjadriť potreby a pocity jazykovo a sociálne primeraným spôsobom.

Obsahový štandard

Dialogická komunikácia, komunikačné zvyklosti a zámery

- Rozlišovanie **pozdravov, predstavenia sa, oslovenia, tykania/vykania** vo verejnom a v súkromnom komunikačnom prostredí.
- Formulovanie ústneho **poďakovania a ospravedlnenia**.
- Formulovanie **zistovacích a doplňujúcich otázok**.
- Formulovanie **prosby, priania, nesúhlasu a námietky**, porovnávanie rôznych spôsobov ich vyjadrenia.
- Formulovanie jednoduchého zdôvodnenia istého javu alebo vlastného konania.
- Presnosť a pravdivosť vyjadrenia pri požiadaní o informáciu a pri poskytnutí informácie.
- Nácvik jednoduchého **dialógu** v dvojici.
- Vedenie priameho dialógu a dialógu telefonicky alebo prostredníctvom mobilnej aplikácie vo dvojiciach alebo v skupinách pri riešení úloh.

Jazykové prostriedky

- Rozširovanie slovnej zásoby prostredníctvom tém dialógu.
- Slovné spojenia a **vety** pri vyjadrovaní rôznych komunikačných zámerov.
- Rozlišovanie **melódie** viet podľa komunikačného zámeru.
- Funkčné používanie pohybových prostriedkov počas dialógu.
- Uplatňovanie pravidiel spisovnej výslovnosti, najmä kvantity, výslovnosť dvojhlások, slovný prízvuk, spodobovanie a splývavá výslovnosť.

Tematické okruhy

- Domov, rodina, priateľstvo, medziľudské vzťahy, záľuby, zdravie, hra, humor, príroda okolo nás a význam prírody pre človeka, ľudové zvyky a sviatky, tradičná kultúra a kultúrne dedičstvo - moja rodina, obec.

Hovorená produkcia

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

Zhromaždiť základné informácie k téme hovoreného prejavu.

Sformulovať jednoduchú ústnu informáciu.

Vyrozprávať príbeh na základe vlastnej skúsenosti alebo zážitku.

Opísať hlavné znaky pozorovaného objektu a pozorovanej činnosti.

Predniesť jednoduchý príležitostný prejav.

Korigovať nepresnosti alebo nejasnosti vo svojom ústnom vyjadrení.

Počúvať hovorené prejavy iných a klásť otázky k obsahu textu.

Predniesť detskú riekanku, vinš, hádanku, miestnu ľudovú pieseň, detskú pieseň.

Uplatniť pri hovorení situačne vhodné jazykové, zvukové a pohybové prostriedky.

Obsahový štandard

Príprava a prednes hovoreného prejavu

- Výber témy hovoreného prejavu.
- Zhromažďovanie kľúčovej **slovnej zásoby** a kľúčových **informácií** na rozvíjanie témy.
- Členenie **textu**, využitie obrázkovej alebo slovnej **osnovy**.
- Artikulačné a výslovnostné cvičenia, cvičenia na moduláciu hlasu a na situačne vhodné používanie mimiky a gest.
- **Prednes** hovoreného prejavu v prostredí triedy alebo školy.
- Úprava nepresností a nejasností v ústnom vyjadrení pomocou učiteľa alebo spolužiakov.
- Pozorné počúvanie hovoreného prejavu spolužiakov a iných hovoriacich.
- Kladenie **otázok** k obsahu počúvaného prejavu, vyslovovanie predpokladov.
- Formulovanie **odpovedí** na položené otázky.

Žánre hovoreného prejavu

- Jednoduché **rozprávanie**: prežitá skúsenosť, reálny alebo vymyslený príbeh.
- Uplatnenie **časovej následnosti** a príčinnno- dôsledkových vzťahov v rozprávacom texte.
- Porozumenie dejovej postupnosti, konania **postáv** a sprostredkovanej skúsenosti v hovorenom texte: rozprávanie prežitej skúsenosti, reálny alebo vymyslený **príbeh**.
- Jednoduchý **opisný text**: postupnosť dejov pri opise pracovného postupu; hlavné znaky opisovaného objektu - konkrétny predmet alebo blízka osoba.
- Jednoduchý príležitostný **rečnícky prejav**: nácvik ústneho pozvania, privítania **blahoželaní a ľudového vinša**.
- Rozvíjanie témy podľa komunikačného zámeru: **informácia, rozprávanie, opis**.

Jazykové prostriedky

- Vyjadrovanie myšlienok v ucelených **vetách** a jednoduchých **súvetiach**.
- Používanie viet s rôznymi komunikačnými zámermi: **oznámenie, rozkaz, prosba, pranie, nesúhlas, námietka**.
- Vyjadrovanie vzťahu k pomenúvaným javom prostredníctvom emocionálnych slov alebo jednoduchých frazém.
- Uplatňovanie jednoduchých lexikálnych vzťahov v texte: významové okruhy slov, slovotvorne súvisiace slová, **slová s podobným a opačným významom**, nadradené a podradené slová.
- Uplatňovanie **melódie**, významovej pauzy a tempa prejavu podľa obsahu a komunikačného zámeru textu.
- Uplatňovanie pravidiel spisovnej výslovnosti, najmä kvantity, výslovnosti dvojhlások, slovného prízvuku, spodobovania a splývavej výslovnosti.

Tematické okruhy

- Domov, rodina, priateľstvo, medziľudské vzťahy, záľuby, zdravie, hra, humor, príroda okolo nás a význam prírody pre človeka, ľudové zvyky a sviatky, tradičná kultúra a kultúrne dedičstvo - moja rodina, obec.

Písaná produkcia

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

Písať všetky tlačené a písané písmená ruskej abecedy automatizovane a čitateľne.

Tvoriť súvislý písaný alebo obrazovo-písaný text na tému blízku jeho životnej a jazykovej skúsenosti.

Vyjadriť písaním svoje pocity a predstavy.

Zhromaždiť základné informácie k téme textu.

Napísať jednoduchý informačný text.

Napísať príbeh, vlastnú skúsenosť alebo zážitok.

Zapísať hlavné znaky pozorovaného objektu a pozorovanej činnosti.

Upraviť obsahovú a jazykovú stránku napísaného textu.

Uplatniť pri písaní osvojené pravopisné pravidlá.

Obsahový štandard

Elementárne písanie

- Prípravné, predpisateľské cviky, perцепčno- motorické zručnosti pri písaní.
- Fonematická analýza a diferenciacia, prevod **hlásky** na **písmeno**.
- Zoznámenie sa s písmenami ruskej **abecedy**, písanie minuskúl a majuskúl, tlačенých a písaných písmen ruskej abecedy azbuky v nasledovnej postupnosti: **písmená ruskej abecedy** zhodujúce sa so slovenskými A, K, M, O, T; písmená ruskej abecedy, ktoré označujú v latinskej abecede iné hlásky B, C, E, H, P, X; ostatné písmená ruskej abecedy.
- Písanie **slov**, odpis písaného textu, prepis tlačенého textu, písanie podľa diktovania.
- Písomné vyjadrovanie vlastných myšlienok.

Proces tvorenia písaného textu

- Výber **témy** písaného textu pomocou učiteľa alebo samostatne.
- Využívanie základných spôsobov zhromažďovania myšlienok k téme.

- Výber vhodných slov, **slovných spojení** a vetných celkov podľa komunikačného/autorského zámeru.
- Využívanie obrázkovej alebo slovnej **osnovy** pri členení textu.
- Tvorenie konceptu textu a jeho úprava pomocou učiteľa alebo prostredníctvom kontrolných otázok.
- Prezentovanie vlastného textu v prostredí triedy alebo školy.

Žánre písaného textu

- Tvorenie jednoduchého nelineárneho textu a obrazovo-písaného textu – **zoznam, pozvánka, oznam, správa**.
- Rozvíjanie témy podľa komunikačného/autorského zámeru: **informácia, opis, voľné písanie**.
- Jednoduché písomné **rozprávanie**: vyjadrenie prežitej udalosti, zážitku, vymyslený príbeh.
- Uplatnenie **časovej následnosti** a príčinnno- dôsledkových vzťahov v rozprávacom texte.
- Jednoduchý opisný text: postupnosť dejov pri **opise pracovného postupu**; hlavné znaky opisovaného objektu - konkrétny predmet alebo blízka osoba.
- Jednoduché techniky tvorivého písania.

Jazykové prostriedky a pravopis

- Vyjadrovanie myšlienok vo vetách a jednoduchých súvetiach s rôznymi komunikačnými zámermi: **oznámenie, výzva, rozkaz, prosba, pranie, nesúhlas, námietka**.
- Uplatňovanie jednoduchých lexikálnych vzťahov v texte: významové okruhy slov, slovotvorne súvisiace slová, **slová s podobným a opačným významom**, nadradené a podradené slová.
- Vyjadrovanie vzťahu k pomenúvaným javom prostredníctvom emocionálnych slov alebo jednoduchých frazém.
- Delenie **hlások** na samohlásky a spoluhlásky ako východisko uplatňovania fonematického **pravopisu**; **pravopis и по сполуhláskach к, г, х**; použitie **mäkkého znaku ъ** a **tvrdého znaku ъ**; **prízvučné a neprízvučné slabiky**.

- **Písanie veľkého písmena na začiatku vety**, rozlišovanie pravopisu **všeobecných a vlastných podstatných mien** - mená osôb, zvierat, regionálne blízke zemepisné názvy.
- **Pravopis** frekventovaných **prevzatých slov**: **йоругт**.
- **Interpunkčné znamienka** na konci vety; použitie spojovníka pri delení slov na konci riadka; základné pravidlá písania **čiarky** v jednoduchej vete; vo viacnásobnom vetnom člene.

Tematické okruhy

- Domov, rodina, priateľstvo, medziľudské vzťahy, záľuby, zdravie, hra, humor, príroda okolo nás a význam prírody pre človeka, ľudové zvyky a sviatky, tradičná kultúra a kultúrne dedičstvo - moja rodina, obec.

Recepcia vecných textov

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

Čítať vecné texty plynulo a správne, nahlas a potichu s porozumením.

Vysvetliť význam obrázkov a ilustrácií pre lepšie pochopenie textu.

Orientovať sa v nesúvislých a obrazovo- písaných textoch.

Identifikovať doslovné informácie v počúvanom a v čítanom texte.

Vyvodíť základné nepriame informácie z počúvaného a z čítaného textu.

Sledovať vlastné porozumenie textu.

Porovnať jednoduchú informáciu z AI s inými overenými zdrojmi ako sú detské encyklopédie a edukačné publikácie.

Reprodukovať text vlastnými slovami a zhŕňať kľúčové informácie.

Použiť pri porozumení textu primerané znalosti slovnej zásoby, základných lexikálnych vzťahov a vetných štruktúr.

Rozlíšiť medzi informáciou, opisom a rozprávaním.

Obsahový štandard

Elementárne čítanie

- Fonematické uvedomovanie – sluchová analýza zvukových jednotiek hovorenej reči, rozlišovanie **slov, slabík**, identifikácia hlásky.
- Poznávanie **písmen**, upevňovanie korešpondencie **hlásky** a písmena.
- Rozlišovanie **samohlások a spoluhlások**, prízvučné a neprízvučné samohlásky, tvrdé a mäkké spoluhlásky.
- Formovanie zručnosti slabičného čítania, orientácia na písmeno označujúce samohlásku.
- Syntéza hlások a písmen do slabík a slov.
- Nácvik čítania slabík, slov, viet a krátkych textov primeranej a postupne sa zvyšujúcej náročnosti.
- Oprava vlastných chýb pri čítaní.
- Uplatňovanie splývavej výslovnosti, významovej pauzy, **melódie** a tempa reči pri hlasnom čítaní.

Porozumenie vecného textu

- Vytváranie predstáv o obsahu textu na základe ilustrácie, obrazového materiálu a **nadpisu**, s oporou o doterajšie znalosti žiaka.
- Identifikovanie **klúčových slov** v texte a ich jednoduché zaznamenanie.
- Porozumenie doslovného významu textu a jeho reprodukcia.
- Triedenie dôležitých a nepodstatných **informácií**.
- Vyvodzovanie základných nepriamych významov z textu na základe otázok učiteľa: súvislosti medzi jednotlivými obsahovými prvkami textu - **slová, slovné spojenia**, medzivetné súvislosti, nadväznosť rámcovej štruktúry textu; súvislosti nad rámec textu medzi informáciami z textu a doterajšími znalosťami a skúsenosťami žiaka.
- Stručné zhrnutie získaných informácií.
- Modelovanie spôsobu premýšľania pri čítaní učiteľom: hlasné verbalizovanie učiteľovho porozumenia, komentovanie neporozumenia, identifikovanie príčiny nedostatočného porozumenia, naznačovanie riešenia.
- Kladenie **otázok** na porozumenie, poskytovanie spätnej väzby na správnosť odpovedí, zdôvodňovanie správnosti a nesprávnosti **odpovedí**.

- Kladenie priamych otázok na hodnotenie vlastného porozumenia, posúdenie správnosti vlastnej odpovede.
- Podporovanie sebavedomého čitateľa/poslucháča schopného posúdiť a ovplyvniť výsledok svojho čítania/počúvania vlastným úsilím, s pomocou a v komunikácii s druhými.

Žánre vecného textu

- Vyjadrenie a vyhľadávanie kľúčových informácií v informačnom texte - **oznam a správa**.
- Porozumenie **postupnosti dejov v opise** pracovného postupu.
- Identifikovanie hlavných znakov opisovaného objektu.
- Orientácia v jednoduchých nesúvislých textoch: **zoznam, rozvrh, plán, tabuľka**.
- Porozumenie jednoduchým obrazovo- písaným alebo obrazovo-hovoreným textom: jednoduché **schémy a náčrty, piktogramy, obrazové encyklopédie**, edukačné videá.
- Identifikovanie reklamy v médiách a rozhovor o jej účinku a komunikačnom zámere.

Jazykové prostriedky

- Pozorovanie jazykového vyjadrenia komunikačného zámeru a **interpunkčných znamienok** na konci vety.
- Úvod do poznávania **slovných druhov**, prvotná predstava o význame a využití slovných druhov v texte.
- Pojem **časovanie** a tvary **slovesa** v jednotlivých osobách, rozlišovanie tvarov **slovesa** v texte.
- Rozlišovanie **všeobecných a vlastných podstatných mien**: základné významové skupiny vlastných podstatných mien - mená osôb, zvierat, regionálne blízke zemepisné názvy.
- Vyvodzovanie významov slov z textu: neznáme slová, **viacvýznamové slová**, emocionálne slová, frazeologické prirovnania a iné jednoduché frazémy.
- Pozorovanie lexikálnych vzťahov v texte - **slová s podobným a s opačným významom**, nadradené a podradené slová.
- Pozorovanie slovotvorne súvisiacich slov v **texte**, rozhovor o ich významovom vzťahu.

Tematické okruhy

- Domov, rodina, priateľstvo, medziľudské vzťahy, záľuby, zdravie, hra, humor, príroda okolo nás a význam prírody pre človeka, ľudové zvyky a sviatky, tradičná kultúra a kultúrne dedičstvo - moja rodina, obec.

Recepcia umeleckých textov

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

Prečítať s porozumením literárny text primeranej náročnosti.

Odpovedať na otázky k čítanému alebo počúvanému textu.

Identifikovať v texte to, čo ho zaujalo.

Vyjadriť svoje pocity, myšlienky a zážitky z počúvaného a z čítaného textu a z ilustrácií.

Podeliť sa o potešenie z individuálnej recepcie textu, vyjadriť svoj postoj a odporúčania k textu.

Predniesť naspamäť literárny text primeraný veku.

Vyrozprávať svoje zážitky z divadelného, filmového a rozhlasového predstavenia.

Dramatizovať vhodné literárne texty.

Zoznámiť sa v literatúre s vybranými témami, ktoré sú v rôznych podobách spracované v dielach ruských a svetových autorov.

Vyhľadať texty na čítanie podľa svojho záujmu a účelu čítania samostatne alebo s pomocou iných a viesť si rôzne typy záznamov.

Obsahový štandard

Čítanie literárneho textu s porozumením

- Rozoznávanie **slov** a **viet** v počúvanom aj čítanom texte a uvedomenie si, že na seba nadväzujú, tvoria celok, text.
- Domýšľanie si jednoduchého **príbehu** podľa ilustrácie, čítanie ilustrácie.
- Prerozprávanie obsahu čítaného alebo počúvaného textu s pomocnými otázkami a nápovedami učiteľa.

- Odhadovanie významu neznámych slov, slovných spojení a umeleckých jazykových prostriedkov z kontextu.
- Vyjadrenie pochopenia rozdielu medzi reálnym a imaginárnym svetom, uvádzanie príkladov na využitie fantázie.
- Rozpoznanie a identifikácia literárnych **postáv**, ich charakteru, vlastností, **opis** prostredia, situácie.
- Sebapoznávanie, porovnávanie seba a vlastných skúsenosti s postavami a textami, hľadanie zhody a rozdielov, hľadanie riešení pre situácie v texte.
- Vyjadrovanie a zdieľanie vlastných pocitov, myšlienok a zážitkov z textu a z ilustrácie verbálnym a aj neverbálnym spôsobom.
- Vyjadrovanie postoja k prečítanému alebo počutému textu, k **literárnym hrdinom**, zobrazenej téme.
- Stvárnenie obsahu textu metódami tvorivej dramatiky.
- Formovanie empatie, súcitu, hodnôt a postojov na základe čítaného alebo počúvaného textu.
- Vedenie jednoduchých záznamov v rôznych formách a podobách o knihách, o svojom čítaní a jeho pokrokoch.
- Orientácia v zdrojoch na čítanie, rozširovanie čitateľského teritória, vlastný, spontánny a cielený výber **kníh a časopisov** na čítanie.
- Monitorovanie kvality čítania.
- Monitorovanie porozumenia, prípadne neporozumenia obsahu a významu prečítaného.
- Kladenie otázok na porozumenie, riešenie úloh k textom, prepájanie tém s reálnym životom.
- Uvedomenie si významu a potreby čítania literárnych textov a hodnotenie vlastných pokrokov v čítaní.

Literárnoteoretické pojmy

- Identifikovanie základných stavebných prvkov textu - **nadpis, strofa, odsek**, odlišenie **textu od ilustrácie, poézie od prózy**.
- Čítanie a počúvanie vekuprimeraných textov rôznych typov a žánrov z ruskej a svetovej literatúry: **rozprávka, povesť, príbeh**, obrázkový príbeh, **komiks, non-sensová poézia a próza, bájka, riekanka, hádanka, pieseň, báseň**.

- Spoznávanie dostupných knižníc a ich využívanie: triedna **knižnica**, školská knižnica, mestská/obecná knižnica.

Tematické okruhy

- Domov, rodina, priateľstvo, medziľudské vzťahy, záľuby, zdravie, hra, humor, príroda okolo nás a význam prírody pre človeka, ľudové zvyky a sviatky, tradičná kultúra a kultúrne dedičstvo - moja rodina, obec.

Vzdelávacie štandardy vyučovacieho predmetu ruský jazyk a literatúra pre 2. cyklus

Hlavným cieľom 2. cyklu je rozvíjať gramotnosť v prepojení s obsahmi ostatných vzdelávacích oblastí a s dôrazom na mnohoraké využívanie čítania a písania v rôznych kontextoch. Súčasťou rozvíjania gramotnosti je osvojovanie stratégií práce s textom a nadobúdanie skúseností s vlastným premýšľaním o procese čítania a písania. Dôležité je aj rozvíjanie schopnosti rozlišovať medzi faktami a domnienkami, formulovať vlastný názor a podopierať ho argumentmi.

Ciele vzdelávania pre 2. cyklus

1. Vieť dialóg v súkromnom a verejnom prostredí.
2. Pripraviť a predniesť primeraný hovorený prejav.
3. Uplatniť pri písaní textov vybrané pravidlá jednotlivých pravopisných princípov.
4. Aktívne počúvať a čítať primerané vecné, literárne a odborné texty.
5. Identifikovať a vyvodiť v texte jednoznačné a nepriame informácie.
6. Formulovať a klásť otázky zamerané na jednoznačný a nepriamy význam textu.
7. Vyjadrovať vlastný názor a podopierať ho argumentmi.
8. Zdieľať emocionálnu a estetickú skúsenosť z recepcie textu hovorenou a písanou formou.
9. Rešpektovať viacjazyčné prostredie, podporovať spolužiakov s iným materinským jazykom.

Komunikačná interakcia

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

Nachádzať komunikačné porozumenie so spolužiakmi z viacjazyčného prostredia.

Viesť dialóg primerane téme, adresátovi a komunikačnému prostrediu.

Iniciovať a viesť komunikáciu v skupine rovesníkov.

Vyjadriť názor na bežné alebo aktuálne témy, zdôvodniť ho, prípadne skorigovať.

Rešpektovať názor komunikačného partnera, pochvalu, ocenenie, námietku alebo nesúhlas vyjadriť sociálne primeraným spôsobom.

Na komunikáciu využiť situačne vhodný komunikačný kanál pod dohľadom učiteľa alebo iného dospelého.

Použiť jednoduché digitálne nástroje na komunikáciu.

Použiť základné žánre korešpondencie.

Obsahový štandard

Dialogická komunikácia, komunikačné zvyklosti

- Získavanie informácií o iných jazykoch.
- Porovnávanie komunikačných zvyklostí v ruštine a v inom jazyku.
- Skupinový dialóg o viacjazyčnosti spolužiakov.

Jazykové prostriedky

- Stavba **dialógu**: nadviazanie kontaktu, obsah dialógu – striedanie replík, ukončenie kontaktu.
- Pravidlá vedenia dialógu: aktívne počúvať komunikačného partnera, vecne a jazykovo primerane reagovať na jeho repliky, neskákať si do reči, povzbudiť, pochváliť a oceniť komunikačného partnera, uplatňovať zdvorilosť.
- Používanie jednoduchých **argumentov** na podporu názoru, rozlišovanie medzi faktami a domnienkami.
- Rozlišovanie **priameho** a **sprostredkovaného dialógu** v súkromnom a vo verejnom prostredí.

- Riziká dialógu vo verejnom alebo v internetovom prostredí.
- Dialóg v rôznych komunikačných situáciách.
- Porovnávanie písanej a elektronickej **korešpondencie** v bežnej komunikácii.
- Písanie základných žánrov korešpondencie - **pohľadnica, súkromný list, krátka textová správa, jednoduchá elektronická správa.**
- Rozširovanie **slovnej zásoby** prostredníctvom aktuálnych tém dialógu a riešenia vecných problémov.
- Vety a jednoduché **súvetia** pri vyjadrovaní rôznych **komunikačných zámerov.**
- Uplatňovanie **melódie**, dôrazu a pohybových prostriedkov pri vedení dialógu.
- Vhodné používanie **spisovnej** alebo štandardnej variety ruštiny.
- Uplatňovanie osvojených **pravopisných pravidiel** v písanej a elektronickej korešpondencii.

Tematické okruhy

- Domov, rodina, priateľstvo, sebahodnotenie, odlišnosť a podobnosť s inými, škola, medziľudské vzťahy, osobné záujmy a potreby, zdravie a zdravý životný štýl, hra, humor, životné prostredie – ohrozenie a ochrana životného prostredia, ľudové zvyky a sviatky, tradičná kultúra a kultúrne dedičstvo - moja rodina, obec.

Hovorená produkcia

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

Zhromaždiť potrebné informácie k téme hovoreného textu.

Vyrozprávať príbeh so zápletkou a jej riešením.

Sformulovať jednoduchý opis pracovného postupu.

Opísať objekty vystavené priamemu pozorovaniu.

Vyjadriť svoj názor na bežné alebo aktuálne témy s jeho zdôvodnením.

Predniesť jednoduchý rečnícky prejav.

Predniesť jednoduchú prezentáciu na zvolenú tému podľa stanovených kritérií vrátane využitia AI so zachovaním zodpovednosti za vlastnú tvorivosť a prácu.

Upraviť obsahovú a jazykovú stránku hovoreného prejavu.

Aktívne počúvať hovorené prejavy iných s kladením otázok k obsahu a k jazyku textu.

Uplatniť v hovorenom prejave situačne vhodné jazykové, zvukové a pohybové prostriedky.

Obsahový štandard

Príprava a prednes hovoreného prejavu

- Rozlišovanie spontánneho a pripraveného hovoreného prejavu.
- Samostatný výber témy prejavu a zdôvodnenie výberu podľa komunikačného zámeru.
- Spôsoby zhromažďovania **informácií** potrebných na rozvíjanie témy.
- Usporiadanie a zhrnutie informácií a samostatné vytvorenie **osnovy** textu.
- Súvislé a myšlienkovu ucelené rozvíjanie témy podľa konkrétneho **komunikačného zámeru**: informovať, vyrozprávať, opísať, zdôvodniť, emocionálne pôsobiť.
- Používanie jednoduchých **argumentov** na podporu názoru, rozlišovanie medzi faktami a domnienkami.
- **Prednes** hovoreného prejavu v prostredí triedy, školy alebo na verejnosti.
- Vylepšovanie hovoreného prejavu pomocou kontrolných **otázok** k obsahu, **osnove** a použitým komunikačným prostriedkom.
- Využitie jednoduchých grafických nástrojov na vylepšenie štruktúry textu.
- Kladenie otázok k obsahu a k jazyku počúvaného textu.
- Kladenie otázok, ktoré rozvíjajú vlastné nápady alebo nápady spolužiakov pri tvorení textu.
- Formulovanie a zdôvodnenie **odpovedí** na položené otázky.

Žánre hovoreného prejavu

- Tvorenie **informačných textov** určených pre verejné a školské prostredie: **oznámenie**, **správa** do školského rozhlasu, **pozvanie** na školské/záujmové podujatie, jednoduchá **odborná informácia**.
- **Rozprávanie** prežitej skúsenosti, objasňovanie udalosti, plánovanie udalosti, reálny alebo vymyslený **príbeh so zápletkou** a jej riešením.
- Tvorenie jednoduchého **opisu pracovného postupu**, **opisu** predmetu, osoby, živočícha alebo prostredia na základe priameho pozorovania.

- Vyjadrenie **názoru** na bežnú alebo aktuálnu tému, jeho zdôvodnenie, prípadne korigovanie názoru na základe argumentov spolužiakov.
- Jednoduchý **rečnícky prejav** s informačnou funkciou - sprevádzanie návštevy po škole, obci.

Jazykové prostriedky

- Používanie rôznych vetných a súvetných štruktúr pri rozvíjaní témy s konkrétnym komunikačným zámerom.
- Používanie vhodnej **slovnej zásoby** podľa témy a komunikačného zámeru textu - **oslovenie, emocionálne slová a frazémy**, primerané **odborné a abstraktné slová**.
- Porovnávanie a odlišovanie **spisovných**, subštandardných a **slangových slov** s oporou o jazykové slovníky.
- Zdokonaľovanie zvukovej a pohybovej stránky hovoreného prejavu.
- Uplatňovanie **pravidiel spisovnej výslovnosti** - kvantitu, slovný prízvuk, spodobovanie, splývavú výslovnosť, výslovnosť spoluhláskových skupín.

Tematické okruhy

- Domov, rodina, priateľstvo, sebahodnotenie, odlišnosť a podobnosť s inými, škola, medziľudské vzťahy, osobné záujmy a potreby, zdravie a zdravý životný štýl, hra, humor, životné prostredie – ohrozenie a ochrana životného prostredia, ľudové zvyky a sviatky, tradičná kultúra a kultúrne dedičstvo - moja rodina, obec.

Písaná produkcia

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

Vytvoriť súvislý alebo obrazovo-písaný text na danú tému, podľa názvu a podľa obrázkov, vrátane využitia AI s preferovaním vlastnej tvorby textu.

Identifikovať znaky AI generovaného obsahu.

Použiť vhodný žáner písaného textu podľa komunikačného zámeru.

Zhromaždiť potrebné informácie na tvorbu písaného textu.

Využívať písanie pri učení sa.

Napísať príbeh alebo osobný zážitok so zápletkou a jej riešením.

Vyjadriť písaním svoje pocity a fantáziu.

Vytvoriť jednoduchý opis pracovného postupu.

Opísať objekty vystavené priamemu pozorovaniu.

Sformulovať písomne argumenty na podporu svojho postoja k téme.

Upraviť obsahovú, kompozičnú a jazykovú stránku napísaného textu.

Uplatniť grafické zručnosti pri úprave formálnej stránky napísaného textu.

Uplatniť pri písaní osvojené pravopisné pravidlá.

Obsahový štandard

Proces tvorenia písaného textu

- Výber témy podľa komunikačného/autorského zámeru a potenciálneho adresáta.
- Výber vhodného slohového postupu na vyjadrenie zamýšľaného obsahu.
- Využívanie viacerých spôsobov zhromažďovania jazykového materiálu - **slov**, **slovných spojení** a **vetných celkov** k zvolenej téme.
- Členenie textu s využitím podrobnej alebo stručnej **osnovy**.
- Tvorenie **konceptu** a upravovanie **obsahu**, členenia a jazyka textu.
- Pravopisná korektúra v rozsahu osvojených pravopisných zručností.
- Grafická úprava textu, aj pomocou základných možností textového editora.
- Prezentovanie vlastného textu v prostredí triedy, školy alebo na verejnosti.
- Plánovanie vhodného postupu pri tvorbe textu.
- Sledovanie priebehu tvorenia textu a vlastné posúdenie úspešnosti písania.
- Použitie základných stratégií na vylepšenie písaného textu.
- Použitie **jazykových slovníkov** pri tvorení textu.
- Experimentovanie s rôznymi nápadmi pri tvorení textu.
- Kladenie **otázok**, ktoré rozvíjajú vlastné nápady alebo nápady spolužiakov pri tvorení textu.

Žánre písaného textu

- Písanie **informačných textov** určených pre verejné a školské prostredie: **oznámenie**, **správa**, písaná alebo elektronická **pozvánka** na školské/záujmové podujatie, **elektronická správa** alebo **oznam**.

- Stručné písomné zhrnutie odborných **informácií**.
- Písanie reálneho alebo vymysleného **príbehu so zápletkou** a jej riešením, vyjadrenie zámernosti konania **postáv**, začlenenie opisných častí do príbehu.
- Vytvorenie jednoduchého **opisu pracovného postupu** s využitím podporného obrazového materiálu.
- Vytvorenie **opisu** predmetu, osoby, živočícha alebo prostredia na základe priameho pozorovania.
- Písomné vyjadrenie názoru na bežnú alebo aktuálnu tému a jeho zdôvodnenie.
- Sebavyjadrenie prostredníctvom primeraných techník tvorivého písania.

Jazykové prostriedky a pravopis

- Automatizácia získaných pravopisných zručností.
- **Samohlásky v pozícii prízvuchných a neprízvuchných slabík.**
- Používanie vhodnej slovnej zásoby a lexikálnych vzťahov podľa témy a **komunikačného zámeru** textu.
- Automatizácia získaných pravopisných zručností; nácvik pravopisu ďalších významových skupín **vlastných podstatných mien** - názvy sviatkov, ulíc, zemepisné názvy v prepojení s učivom ďalších vzdelávacích oblastí.
- Vyjadrovanie myšlienok prostredníctvom základných typov priradovacieho a podradovacieho súvetia.
- Uplatňovanie prostriedkov nadväzovania viet v texte - **pripájacie častice, opakovanie slov, synonymické opakovanie, opakovanie rovnakých tvarov slovesa, slovotvorne súvisiace slová.**
- Využívanie primeraných grafických prostriedkov v písanom a elektronickom texte.
- Interpunkčný pravopis: písanie **čiarky v jednoduchej vete** a **v jednoduchom súvetí**; písanie interpunkčných znamienok v priamej reči.

Tematické okruhy

- Domov, rodina, priateľstvo, sebahodnotenie, odlišnosť a podobnosť s inými, škola, medziľudské vzťahy, osobné záujmy a potreby, zdravie a zdravý životný štýl, hra, humor, životné prostredie – ohrozenie a ochrana životného prostredia, ľudové zvyky a sviatky, tradičná kultúra a kultúrne dedičstvo - moja rodina, obec.

Recepcia vecných textov

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

Aktívne počúvať a samostatne čítať primerane náročné vecné aj odborné texty.

Identifikovať doslovné informácie v počúvanom a v čítanom texte.

Vyvodíť priame aj nepriame informácie z počúvaného a z čítaného textu.

Vyvodíť informácie z nesúvislých, obrazovo-písaných textov.

Orientovať sa v primeraných digitálnych textoch.

Reprodukovat' a zhŕňať získané informácie.

Integrovať informácie, myšlienky z textu a interpretovať obsah bez využitia AI.

Vyjadriť svoj názor na čítané/počúvané texty a zdôvodniť ho.

Posúdiť mieru vlastného porozumenia a použiť základné stratégie na zlepšenie porozumenia textu.

Využiť získané informácie pri učení sa, v bežnom živote alebo pri záujmových aktivitách.

Odlišovať texty podľa komunikačného zámeru a identifikovať základné znaky rôznych typov textu.

Používať pri porozumení textu primerané znalosti vetných a súvetných štruktúr, slovnej zásoby a lexikálnych vzťahov.

Obsahový štandard

Porozumenie vecného textu

- Aktívne počúvanie, samostatné čítanie a využívanie primeraných žánrov vecného **textu** v rámci obsahov jednotlivých vzdelávacích oblastí.
- Reprodukovanie **obsahu** textu, rozhovor o texte.
- Porozumenie doslovným **informáciám** v texte: vymenovanie **faktov**, objasňovanie nových pojmov, identifikovanie **klúčových informácií** a slov.
- Vyvodzovanie nepriamych informácií z textu - indukcia, dedukcia.
- Hľadanie súvislostí medzi informáciami v texte, prepájanie informácií z textu s doterajšími znalosťami a skúsenosťami žiaka.

- Objasňovanie informácií, formulovanie predpokladov a ich overovanie; vyjadrovanie názoru a jeho jednoduché zdôvodnenie.
- Rozpoznávanie štruktúry textu- porozumenie nadväznosti **viet** a **odsekov** v texte, členenie textu na časti pomocou **osnovy**.
- Využitie osnovy pri reprodukcii textu alebo pri využití získaných informácií vo vlastnom texte.
- Použitie jazykových slovníkov pri porozumení textu.
- Monitorovanie a hodnotenie vlastného porozumenia žiakom na základe systematickej spätnej väzby učiteľa na výkon a spätnej väzby na hodnotenie vlastného výkonu žiakom.
- Reflexia neporozumenia a jeho príčin: identifikovanie nejasností, kladenie otázok, hľadanie odpovedí.
- Plánovanie – vymedzenie potrebného času, voľba vhodného postupu pri práci s textom.
- Samostatné používanie jednoduchých postupov a stratégií učenia sa z textu.
- Stručné súhrny kľúčových informácií a poznatkov.
- Tvorenie vlastných **otázok** k textu.
- Podporovanie aktívneho čitateľa/poslucháča schopného vlastné čítanie/počúvanie zlepšovať, objektívne posúdiť výsledky čítania/počúvania a v komunikácii s druhými ich vyjadriť, zdôvodniť, prípadne korigovať.

Žánre vecného textu

- Rozpoznanie základných znakov **informačného textu**: presnosť, stručnosť a prehľadnosť.
- Porozumenie informačným žánrom: **odborná informácia, úradná pozvánka, úradný oznam, mediálna správa**.
- Rozpoznanie základných znakov rozprávacieho textu: subjektívnosť, časová následnosť, príčinnno-dôsledkové vzťahy.
- Rozpoznanie základných znakov **opisného textu**: vymenúvanie a usporiadanie znakov opisovaného javu alebo postupnosti opisovaných dejov, odlíšenie hlavných a vedľajších znakov.
- Porozumenie jednoduchým opisným žánrom: **opis pracovného postupu, opis objektu**.

- Porozumenie jednoduchých **rečníckych prejavov**.
- Porozumenie nesúvislým informačným žánrom: **jazykový slovník, cestovný poriadok, graf, mapa, diagram, schéma, náčrt, tabuľka**.
- Porozumenie primeraným digitálnym textom s odbornou funkciou: **digitálne encyklopédie, webové stránky**, prezentácie, inštruktážne videá.
- Porozumenie primeraným reklamným textom - písaným, auditívnym alebo audiovizuálnym a ich presviedčacej funkcii.

Jazykové prostriedky

- Rozoznávanie prostriedkov nadväzovania viet v texte.
- **Vetná stavba** pri porozumení textu: rozvíjanie **slovesa** vo vete a vyjadrovanie rôznych syntaktických významov.
- Súvetná stavba pri porozumení **textu**, základné typy jednoduchého **súvetia** v podobe vetných modelov, bez použitia terminológie.
- Základné poznávanie významu a funkcie jednotlivých **slovných druhov** v texte.
- Pojem **skloňovanie a pádové otázky**; rozlišovanie **tvarov podstatných mien, prídavných mien a zámen v texte**; rozlišovanie **slovesného času a spôsobu v texte**.
- Vyvodzovanie významov nových alebo neznámych slov z textu: **abstraktné slová** - názvy vlastností a názvy dejov, **odborné slová, viacvýznamové slová**, ustálené slovné spojenia s priamym významom, ustálené slovné spojenia s obrazným významom - **príslovia, porekadlá, pranostiky** a iné primerané slovné spojenia.
- Identifikovanie slov z rovnakého slovotvorného hniezda v texte, pozorovanie predponového a príponového **tvorenia slov**, motivačný vzťah medzi **základovým a odvodeným slovom**.

Tematické okruhy

- Domov, rodina, priateľstvo, sebahodnotenie, odlišnosť a podobnosť s inými, škola, medziľudské vzťahy, osobné záujmy a potreby, zdravie a zdravý životný štýl, hra, humor, životné prostredie – ohrozenie a ochrana životného prostredia, ľudové zvyky a sviatky, tradičná kultúra a kultúrne dedičstvo - moja rodina, obec.

Recepcia umeleckých textov

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

Čítať s porozumením text primeranej náročnosti.

Interpretovať explicitné a implicitné významy textu.

Pomenovať pôsobenie textu a opísať zážitok.

Hodnotiť text s ohľadom na vlastné prežívanie.

Zdieľať zážitok z textu primeraným verbálnym alebo neverbálnym spôsobom.

Predniesť text s výraznou intonáciou a citovým prežitím.

Dramatizovať vybrané texty.

Vytvoriť otázky k textu.

Zoznámiť sa s literárnymi témami spracovanými v dielach ruských a svetových autorov.

Vybrať texty na čítanie a zdôvodniť svoj výber.

Odlíšiť literárne diela podľa žánrov a ich štruktúrnych prvkov.

Obsahový štandard

Čítanie literárneho textu s porozumením

- Samostatné prerozprávanie obsahu textu a reprodukovanie **deja**.
- Predvídanie z počutého alebo prečítaného textu.
- Orientácia v **textoch**, vyhľadávanie **informácií**, určenie ich dôležitosti a stručné zhrnutie.
- Vyvodzovanie základných implicitných významov z čítaného alebo počúvaného textu pomocou ústnych a jednoduchých písomných otázok.
- Vysvetľovanie významu neznámych slov a slovných spojení.
- Formulovanie vlastných myšlienok a záverov z prečítaného vlastnými slovami.
- Porozumenie literárnym pojmom, umeleckým obrazom a symbolickým významom slov.
- Čítanie textov rôznych žánrov.

- Formovanie čitateľských preferencií.
- Výber tém a žánrov podľa záujmov.
- Porovnávanie vlastných čitateľských skúseností s rovesníkmi.
- Pochopenie vyjadrovania postoja, pocitov, myšlienok a zážitkov z literárnych textov.
- Stvárnenie **obsahu** textu metódami tvorivej dramatiky, výtvarnými alebo hudobnými činnosťami.
- Uvedomovanie si **autorstva** a kontextu vzniku umeleckých diel.
- Tvorenie vlastných interpretačných **otázok** k textu.
- Plánovanie čítania a odhadovanie času na čítanie.

Literárnoteoretické pojmy

- Čítanie a počúvanie textov z rôznych žánrov ruskej a svetovej literatúry: **scenár, divadelná hra, rozhlasová hra, legenda, balada, báj, poviedka, román, biografia, fantasy literatúra.**
- Porovnávanie informácií, motívov a udalostí z rôznych umeleckých textov a ich spracovaní: dramatické, rozhlasové, filmové.
- Zber **rozprávok, príbehov, povestí a mýtov k histórii.**
- Poznanie zobrazenia **postáv, faktov a dejov** v kontexte doby a kultúry.

Tematické okruhy

- Domov, rodina, priateľstvo, sebahodnotenie, odlišnosť a podobnosť s inými, škola, medziľudské vzťahy, osobné záujmy a potreby, zdravie a zdravý životný štýl, hra, humor, životné prostredie – ohrozenie a ochrana životného prostredia, ľudové zvyky a sviatky, tradičná kultúra a kultúrne dedičstvo - moja rodina, obec.

Vzdelávacie štandardy vyučovacieho predmetu ruský jazyk a literatúra pre 3. cyklus

Hlavným cieľom 3. cyklu je rozvíjať sociálne a kultúrne významných gramotnostné schopnosti žiaka, ktoré sú dôležité v súčasnej informačnej spoločnosti. Dôraz sa kladie na postupné využívanie čoraz širšieho spektra mimoučebnicových textov a multimediálnych komunikátov so zámerom vyhľadávať, triediť a kriticky hodnotiť informácie a informačné zdroje. S tým súvisí rozvíjanie argumentačných zručností a schopnosti riešiť problémy.

Zároveň je úlohou tretieho cyklu rozvíjať emočnú sebareguláciu žiaka a efektívnu spoluprácu a komunikáciu v kolektíve.

Ciele vzdelávania pre 3. cyklus

1. Aktívne a adekvátne komunikovať v ústnej aj písomnej forme, formulovať vlastné názory a argumenty.
2. Analyzovať rôznorodé texty, kriticky posudzovať informácie a efektívne ich využívať.
3. Tvoríť rôznorodé texty s jasným zámerom, s dôrazom na správnosť a účelnosť.
4. Získať estetickú skúsenosť z literárnych diel a vyjadriť sa k ich obsahu a hodnotám.
5. Tvorivo riešiť problémy a projekty, efektívne spolupracovať v tíme.
6. Používať znalosti o jazyku a dostupné jazykové zdroje pri tvorení a chápaní textov.
7. Veku primerane kriticky posúdiť pravdivosť a spoľahlivosť informácií a ich zmysluplné využitie.
8. Rešpektovať jazykovú a kultúrnu rozmanitosť v spoločnosti a chápať potreby iných kultúr.

Komunikačná interakcia

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

Rozlíšiť komunikačnú interakciu podľa prostredia, komunikačného partnera a komunikačného zámeru.

Rešpektovať jazykovú a kultúrnu rôznorodosť.

Rozvíjať dialóg a kriticky reagovať na komunikačného partnera.

Uplatniť pri vedení dialógu zásady kooperácie a zdvorilosti.

Vyjadriť názor a podporiť ho argumentmi.

Diskutovať na aktuálne alebo odborné témy s uplatnením argumentačných zručností.

Využívať na komunikáciu situačne vhodné komunikačné kanály.

Dodržiavať pravidlá bezpečnej, vecnej, sociálne primeranej a etickej interakcie v online prostredí vrátane interakcií s AI.

Používať rôzne žánre bežnej a administratívnej korešpondencie.

Spolupracovať pri riešení problémov s predchádzaním konfliktov.

Obsahový štandard

Dialogická komunikácia, komunikačné zvyklosti

- **Komunikačná situácia, komunikačné činitele, zásady kooperácie a zdvorilosti.**
- Vlastnosti a situačná vhodnosť variet ruského jazyka: **spisovný jazyk**, štandardná varieta a **slang**.
- Poznávanie a porovnávanie komunikačnej interakcie vo viacerých jazykoch.
- Viacjazyčné prostredie na Slovensku, chápanie jazykových potrieb príslušníkov iných národov a národnostných menšín.
- Pravidlá a štruktúra **úradnej žiadosti**.
- Pravidlá bežnej a úradnej **elektronickej korešpondencie**.
- Pravidlá používania veľkých písmen na vyjadrenie úcty.
- Jazykové a grafické špecifiká krátkych textových **správ**.

Jazykové prostriedky

- Tematická a odborná **slovná zásoba**.
- Znalosť nadväzovacích prostriedkov v **dialógu**.
- Poznanie argumentačnej funkcie komunikačných prostriedkov.
- Situačná vhodnosť zvukových, pohybových a mimojazykových prostriedkov.
- Osvojené **pravopisné pravidlá** v písanej a elektronickej interakcii.
- Pravidlá **spisovnej výslovnosti** v domácich a cudzích slovách.
- Využitie slovných hier v komunikácii.

Tematické okruhy

- Domov, rodina, priateľstvo, láska, šťastie, silné a slabé stránky osobnosti, odlišnosť a podobnosť s inými, škola, občianska spolupatričnosť, angažovanosť a spolunažívanie, sloboda, tolerancia, dôstojnosť, osobné záujmy a potreby, hodnoty, zdravie a zdravý životný štýl, životné prostredie – ohrozenie a ochrana životného prostredia, ľudové zvyky a sviatky, rozmanitosť a podobnosť kultúr, národná kultúra a kultúrne dedičstvo.

Hovorená produkcia

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

Vytvoriť obsahovo a formálne súdržné hovorené texty s rôznym komunikačným zámerom.

Rozlíšiť žánre hovoreného a obrazovo- hovoreného textu.

Využiť zhromaždené, overené a zhodnotené informácie k textu z viacerých zdrojov vrátane využitia AI.

Prezentovať odborné informácie s objasnením problémov.

Predniesť rôzne typy rečníckych prejavov s kultivovaným prejavom a s argumentmi.

Použiť vhodné stratégie pri príprave a úprave hovoreného a obrazovo-hovoreného textu.

Analyzovať a hodnotiť hovorené prejavy iných s argumentmi.

Využiť jazykové slovníky a znalosti jazykovedných pojmov a termínov pri práci s prejavom.

Obsahový štandard

Príprava a prezentácia hovoreného prejavu

- Fázy prípravy hovoreného a obrazovo-hovoreného textu: výber **témy**, zhromažďovanie materiálu, selekcia a **kompozícia**, tvorba **konceptu**, úprava **textu**.
- Vizuálna zložka obrazovo-hovoreného **textu** a jej úprava.
- Stratégie prípravy a úpravy textu: obsahové, kompozičné, jazykové a vizuálne.
- Druhy a použitie knižných a elektronických **jazykových slovníkov**.
- Funkčné prepájanie jazykovej a obrazovej zložky v hovorenom texte.
- Typy prostredí pre prezentáciu textu: trieda, škola alebo verejnosť.
- Princípy sebareflexie prejavu.
- Pojmy aktívneho a kritického počúvania hovorených prejavov.
- Aspekty **hovoreného prejavu** na analýzu a hodnotenie: obsahová, kompozičná, jazyková, prednesová a vizuálna stránka a kritériá ich posudzovania.
- Pojem **argumentu** a jeho použitie pri hodnotení prejavov.

Žánre hovoreného a obrazovo-hovoreného prejavu

- Charakteristika **odbornej informácie, interview** s odborníkom a odbornej prezentácie.
- Agitačný **rečnícky prejav**: funkcie, štruktúra a využitie argumentov.
- **Príležitostný rečnícky prejav**: jeho druhy a charakteristické znaky.

Jazykové prostriedky

- Tematická a odborná **slovná zásoba**.
- Argumentačné komunikačné prostriedky: **fakty, citáty, dôraz, pauza, gestá a grafické prostriedky** v obrazovo-hovorenom texte.
- Sugestívne komunikačné prostriedky: **zámerné opakovanie, enumerácie, rečnícke otázky, apely, frazémy a expresívne výrazy, metafora a metonymia**.
- **Pravidlá spisovnej výslovnosti** v domácich a cudzích slovách.
- Modulácia hlasu, pohybové a mimojazykové prostriedky a ich situačná vhodnosť.
- Použitie slovných hier v ústnom prejave.
- Rozpoznanie a uplatnenie estetických princípov krásy v hovorenom slove.

Tematické okruhy

- Domov, rodina, priateľstvo, láska, šťastie, silné a slabé stránky osobnosti, odlišnosť a podobnosť s inými, škola, občianska spolupatričnosť, angažovanosť a spolunažívanie, sloboda, tolerancia, dôstojnosť, osobné záujmy a potreby, hodnoty, zdravie a zdravý životný štýl, životné prostredie – ohrozenie a ochrana životného prostredia, ľudové zvyky a sviatky, rozmanitosť a podobnosť kultúr, národná kultúra a kultúrne dedičstvo.

Písaná produkcia

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

Vytvoriť obsahovo a formálne súdržné písané a obrazovo-písané texty s rôznym komunikačným zámerom.

Zdôvodniť voľbu žánru písaného textu pre naplnenie komunikačného alebo autorského zámeru.

Zohľadniť očakávania adresáta písaného textu.

Tvoriť písané texty ako prostriedok sebvýjadrenia s uplatnením tvorivých postupov.

Identifikovať rozdiel medzi výsledkom ľudskej kreativity a AI generovaným obsahom.

Využiť písanie na vyjadrenie názoru a na argumentáciu.

Overiť informácie k písanému textu z viacerých zdrojov.

Uplatniť pri písaní pravopisné pravidlá.

Vylepšiť priebeh vlastného písania prostredníctvom stratégií.

Upraviť obsahovú, kompozičnú, jazykovú a formálnu stránku napísaného textu.

Využiť znalosti jazykovedných pojmov a termínov a druhy jazykových slovníkov pri tvorbe a úprave textu.

Použiť pri tvorbe, úprave formy a gramatickej korektúre textu počítačové textové editory.

Obsahový štandard

Proces tvorenia písaného textu

- Princípy voľby **témy** podľa **komunikačného/autorského zámeru** a adresáta.
- **Slohové postupy** a ich vhodnosť na komunikovanie **obsahu**.
- Spôsoby zhromažďovania jazykového materiálu a zdroje informácií vrátane jazykových slovníkov.
- Stratégie členenia obsahu písaného textu.
- **Koncept** písaného textu a jeho obsahové, kompozičné a jazykové aspekty úpravy.
- Pravopisná korektúra s využitím jazykových slovníkov, aj v digitálnej podobe.
- Obrazová a grafická zložka multimodálnych a digitálnych komunikátov a možnosti textových editorov pre ich úpravu.
- Pojem **produkčnej úlohy** a **ciele písania**.
- Stratégie tvorenia textu a princípy ich prispôsobovania, aj za pomoci nástrojov AI.
- Fázy zhromažďovania a triedenia jazykového materiálu.
- Etické narábanie s AI a digitálnymi nástrojmi vrátane rešpektovania autorských práv.

Žánre písaného textu

- Typy **administratívnych textov**: **plagát, úradné formuláre, prihláška, životopis.**
- Typy **odborných textov**: **odborná informácia, zhrnutie, anotácia, poster, prezentácia, návod na použitie výrobku.**
- **Úvahový text**: jeho funkcia a charakteristika vyjadrenia subjektívneho názoru.
- **Argumentačný písaný text**: jeho účel a využitie **argumentov.**
- **Rozprávací text**: jeho štruktúra a využitie opisných častí.
- Techniky tvorivého písania a ich kombinácia s obrazovou zložkou.

Jazykové prostriedky a pravopis

- Sugestívne komunikačné prostriedky: **zámerné opakovanie, enumerácie, rečnícke otázky, apely, frazémy, expresívne výrazy, metafora a metonymia.**
- **Pravopis zemepisných názvov, názvov štátov, ulíc, inštitúcií a kultúrnych výtvorov.**
- **Skloňovacie vzory podstatných a prídavných mien, pravopis pádových koncoviek ohybných slovných druhov a slovotvorné prípony.**
- **Pravopis prevzatých a internacionálnych odborných termínov.**
- Jednoduché a zložené **súvetia** ako prostriedky vyjadrovania časovo-priestorových a logických vzťahov v texte.
- Druhy **nadväzovacích prostriedkov** v texte: **pripájacie častice**, lexikálne opakovanie ako sú **zámená, synonymá, antonymá, metafora, metonymia, slovotvorné prostriedky a asociácie; morfologické opakovanie** ako **kategória zhody**; a kontextová elipsa.
- Pravidlá interpunkčného pravopisu: písanie **čiarky** v jednoduchom a zloženom súvetí a pravopis ďalších **interpunkčných znamienok.**

Tematické okruhy

- Domov, rodina, priateľstvo, láska, šťastie, silné a slabé stránky osobnosti, odlišnosť a podobnosť s inými, škola, občianska spolupatričnosť, angažovanosť a spolunažívanie, sloboda, tolerancia, dôstojnosť, osobné záujmy a potreby, hodnoty, zdravie a zdravý životný štýl, životné prostredie – ohrozenie a ochrana životného prostredia, ľudové zvyky a sviatky, rozmanitosť a podobnosť kultúr, národná kultúra a kultúrne dedičstvo.

Recepcia vecných textov

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

Vnímať, počúvať a čítať primerane náročné texty cieľavedome, samostatne a s konkrétnym zámerom, vrátane mimoučebnicových zdrojov.

Spracúvať informácie z rôznych zdrojov: tlačných, audiovizuálnych a digitálnych.

Kriticky posúdiť pravdivosť a spoľahlivosť informácií a ich zmysluplné využitie.

Analyzovať informácie konfrontáciou s vlastnými znalosťami a skúsenosťami.

Formulovať jednoduché a konkrétne prompty pre AI k dosiahnutiu stanoveného výsledku.

Využiť získané informácie pri tvorení vlastných textov s cieľom vzdelávania alebo sebavyjadrenia.

Argumentovať názor na vnímané texty, vrátane prezentácie v skupinovej diskusii.

Regulovať vlastné porozumenie textu s uplatňovaním stratégií a monitorovaním úspešnosti.

Porovnávať obsahové, kompozičné a jazykové odlišnosti textov podľa rôzneho komunikačného zámeru a slohového postupu.

Orientovať sa v žánroch vecného textu - mediálny, administratívny, odborný – a rozlišovať ich charakteristiky.

Analyzovať jazykové prostriedky v texte – syntaktické, lexikálne, slovotvorné, morfológické a ich úlohu pri porozumení, s využitím jazykových slovníkov.

Využiť znalosti jazykovedných pojmov a termínov a jazykových slovníkov pri porozumení a analýze textu.

Analyzovať úlohu poprijazykových, grafických, pohybových, zvukových a mimojazykových prostriedkov pri porozumení vnímaného textu.

Porozumieť hodnote a funkcii jazyka v osobnom a spoločenskom živote, upevňovať si pozitívny postoj k iným jazykom a kultúram.

Obsahový štandard

Porozumenie vecného textu

- **Druhy a žánre vecného textu.**
- **Súvislé, nesúvislé a multimodálne texty** a ich explicitné a implicitné významy.
- Induktívne a deduktívne intervencie v texte.
- Štruktúra textu podľa **komunikačného zámeru** a **slohového postupu**.
- Orientácia v dostupných primárnych a sekundárnych **informačných zdrojoch** s dôrazom na využívanie autorských textov, knižných, časopiseckých a encyklopedických publikácií.
- Kritériá výberu textov a proces reflexie výsledkov.
- Stratégie čítania a učenia sa z textu a formy spracovania obsahu: **koncept, sumarizácia, anotácia**, grafické nástroje.
- Stratégie čítania/počúvania a informačného správania v digitálnom prostredí.
- Stratégie informačnej gramotnosti: zvládanie kvantity a rozlišovanie kvality informácií.
- Typy **knižníc**, ako sú fyzické a elektronické, a princípy orientácie v knižných katalógoch.
- Základné vlastnosti textu a ich uplatnenie pri porozumení textu.
- Obsahová súdržnosť textu: princípy rozvíjania témy a logického usporiadania **viet** a **odsekov** podľa **slohového postupu**: informačný, opisný, rozprávací, výkladový, úvahový.
- Formálna súdržnosť textu: princípy nadväzovania viet a **druhy nadväzovacích prostriedkov**, vrátane konektorov.
- **Komunikačné zábery textu**: informovať, objasniť, argumentovať, presvedčiť, zaujať, emocionálne pôsobiť.
- Kritériá porovnávania textov: **obsah, slohový postup** a použité **jazykové prostriedky**.

Žánre vecného textu

- **Odborné texty**: odborný článok, interview, návod na použitie výrobku, dokumentárny film, rozhlasové a televízne populárno-náučné programy, webové stránky, prezentácie, poster.
- **Mediálne texty**: stručná a rozšírená správa, spravodajská reportáž, spravodajský rozhovor, komentár, blog, vlog, podcast.

- **Administratívne texty: úradné oznamy a vyhlášky, formuláre, účet a faktúra.**
- Propagačná a presvedčacia funkcia v reklamnom texte, manipulácie v reklamách.
- **Rečnicke prejavy a ich žánre: príležitostné prejavy ako slávnostné príhovory a moderovanie; náučné prejavy ako prednáška a referát; politické prejavy ako príhovory a diskusie.**
- Nesúvislé informačné žánre: **jazykový slovník, cestovný poriadok, graf, mapa, diagram, schéma, náčrt, tabuľka.**
- Digitálne texty s odbornou funkciou: **digitálne encyklopédie, webové stránky, prezentácie, inštruktážne videá.**
- **Reklamné texty:** písané, auditívne, audiovizuálne a ich presvedčacia funkcia.

Jazykové prostriedky

- Funkcie, význam a stavba jazyka: **jazykové roviny** a oblasti jazyka.
- Vzťah ruštiny k iným jazykom: svetové jazyky, areálovo blízke jazyky, slovanské jazyky.
- Individuálny vzťah k jazykom a problematika **viacjazyčnosti** na území a mimo územia štátu.
- Využitie znalostí **jazykových prostriedkov** pri porozumení textu.
- Jednoduché a zložené súvetia ako prostriedky rozvíjania témy a vyjadrovania logických vzťahov v texte.
- Vyjadrovanie syntaktických významov vo vete, vrátane **vetných členov** a ich úlohy pri porozumení textu: **prísudok, podmet, predmet, prívlastok, príslovkové určenie.**
- Kritériá analýzy **slovnej zásoby** v texte: **komunikačný zámer, slohový postup a téma** textu.
- Spôsoby obohacovania slovnej zásoby: **ustálené slovné spojenia, prenášanie významu, skratky**, nové slová: preberanie, tvorenie.
- Pragmaticky príznakové slová: **odborné termíny, knižné a zastarané slová, expresívne slová, nespisovné slová.**
- Bežné a kultúrne **frazémy.**
- Úloha slovotvorby pri porozumení odborných termínov a textu: **slovotvorná stavba** ako indikátor významu slova a slová z rovnakého slovotvorného hniezda ako prostriedok súdržnosti textu.

- Motivačný vzťah medzi základovým a utvoreným slovom, pričom slovtvorná stavba je dôležitá.
- Slovtvorné spôsoby: **odvodzovanie, skladanie**.
- Slovtvorné prostriedky: **predpony, prípony, slovtvorný základ**.
- Význam a funkcia slovných druhov pri porozumení textu.
- Základné významové skupiny **plnovýznamových slovných druhov**: **podstatné mená: konkrétne, abstraktné, látkové, skupinové, pomnožné; slovesá: činnostné, stavové; prídavné mená: akostné, vzťahové, privlastňovacie; príslovky: vlastnostné, okolnostné; číslovky: základné, radové, určité a neurčité; zámená: osobné, privlastňovacie, zvrtné, ukazovacie, opytovacie, neurčité**.
- **Ohybné a neohybné slovné druhy**.
- **Gramatické kategórie** pri ohybných slovných druhoch: **rod, číslo, pád; pri slovesách osoba, číslo, čas, spôsob**.
- Charakteristika **žánrov** textov zameraných na faktické informácie: **reportážna literatúra, cestopis, literatúra faktu**.

Tematické okruhy

- Domov, rodina, priateľstvo, láska, šťastie, silné a slabé stránky osobnosti, odlišnosť a podobnosť s inými, škola, občianska spolupatričnosť, angažovanosť a spolunažívanie, sloboda, tolerancia, dôstojnosť, osobné záujmy a potreby, hodnoty, zdravie a zdravý životný štýl, životné prostredie – ohrozenie a ochrana životného prostredia, ľudové zvyky a sviatky, rozmanitosť a podobnosť kultúr, národná kultúra a kultúrne dedičstvo.

Recepcia umeleckých textov

Výkonový štandard

Žiak vie/dokáže:

Čítať a počúvať primerane náročné literárne texty s vlastným zámerom, vrátane multimediálnych umeleckých žánrov.

Recitovať umelecké texty s výrazným prednesom.

Hodnotiť text na základe vlastných pocitov a prežívania.

Zdieľať svoj zážitok z vnímaného textu.

Určiť žáner, zameranie a účel textu na základe jeho štruktúry.

Porovnávať a hodnotiť štruktúrne prvky žánrov umeleckej literatúry.

Kriticky posúdiť autorský zámer so zaujatím stanoviska k prečítanému textu.

Analyzovať literárne texty vrátane AI generovaných literárnych textov z obsahového hľadiska a z hľadiska morálnych hodnôt.

Diskutovať o texte s argumentačnou podporou z prečítaného textu.

Zdôvodniť výber kníh, textov, časopisov na čítanie s ich odporúčaním.

Posúdiť rôzne formy spracovania literárnych diel a námetov, ako je filmová, rozhlasová a divadelná.

Rozlíšiť diela z poézie, prózy a drámy s identifikáciou jednotlivých žánrov na základe štruktúrnych prvkov textu.

Obsahový štandard

Čítanie literárneho textu s porozumením

- Spracovania obsahu **textu**: reprodukcia **deja** s viacerými **dejovými líniami**, zmena času a miesta udalostí, prerozprávanie z rôznych uhlov pohľadu, využitie **citátov**, stručné prerozprávanie na základe **zápletky a deja**.
- Stavebné prvky textu a ich vzťah k **žánru**.
- Štruktúra a prvky textu; **umelecké jazykové prostriedky** a ich pôsobenie na čitateľa.
- Priame a obrazné pomenovania v texte; **prenesený význam slov**.
- Interpretácia textu a tvorba variantov pokračovania textu.
- Princípy predvídania z počutého alebo prečítaného textu.
- Dedukcia významu neznámych slov, slovných spojení a **umeleckých jazykových prostriedkov** z kontextu; vysvetľovanie pomocou ďalších zdrojov: iné texty, **slovníky**.
- Typológia otázok k textu: faktografické, induktívne, deduktívne, fantazijné, analytické a hodnotiace otázky.
- Pôsobenie textu na vlastné prežívanie a príčiny tohto pôsobenia; potenciálny vplyv textu na iných a vyvolané reakcie.

- Vyjadrovanie a zdieľanie vlastných pocitov, postojov, myšlienok a zážitkov z literárneho, dramatického a filmového spracovania a z ilustrácií: verbálny a neverbálny spôsob.
- Motívy a príčiny konania **hrdinov**; porovnávanie názorov a pocitov hrdinov s vlastnými emóciami, zážitkami a skúsenosťami.
- Diskusia a **argumentácia** o hodnotách a kvalitách kníh, textov, časopisov.
- Stvárnenie témy v literárnom, dramatickom, rozhlasovom a filmovom spracovaní.
- Estetická intonácia a citové prežívanie pri **prednese** textu.
- Formovanie empatie, súcitu, hodnôt a postojov na základe čítaného alebo počúvaného textu.
- Autorský štýl, rešpektovanie **autorstva**: kontext vzniku literárnych diel, pojmy pseudonym, autorské právo a copyright.
- Pravidelné vyhotovovanie tvorivých záznamov o knihách, vlastnom čítateľstve a jeho pokrokoch: tvorba myšlienkových máp, reflexia a záznam posolstiev z textov, dojmov z čítania, z divadelného a filmového predstavenia; toto je pokročilé čitateľské portfólio.
- Analýza vlastného čítania a jeho potenciál: zámerné a cieľavedomé plánovanie a formovanie vlastného čítania.
- Pojmový aparát pre prácu s textom ako zmysluplným zdrojom poznatkov a zážitku.
- Pomenovanie nejasností, kladenie **otázok**, namietanie, spájanie textu a jeho obsahu s vlastnými skúsenosťami, predstavami a nadobudnutými poznatkami.
- **Obsah a význam** prečítaného; možnosti regulačných procesov.
- Hodnotenie a reflexia vlastného čítania; hlbšie porozumenie textu a jeho štruktúr.
- Riešenie úloh na porozumenie textu a prepájanie tém s reálnym životom.
- Komunikovanie významov a zážitku z čítania, počúvania alebo audiovizuálneho umenia.
- Rozlíšenie reality a fantázie v umeleckých textoch.
- Pochopenie pojmu krása v kontexte umenia a literatúry.

Literárnoteoretické pojmy

- Čítanie a počúvanie vekuprimeraných textov z rôznych typov a **žánrov** slovenskej a svetovej literatúry: **epos, báseň vo voľnom verši, kaligram, pásmo, populárnu pieseň, satiru, prózu – dobrodružnú, dievčenskú, detektívnu, historickú, sci-fi, horor, denník, komédiu, tragédiu, činohru, muzikál, reportážnu literatúru, cestopis, literatúru faktu.**
- Rozširovanie čitateľského teritória: **e-knihy, časopisy, internet, audioknihy.**
- Čítanie kníh, textov, časopisov podľa vlastného výberu.
- Funkcie **knižníc a databáz**: fyzické a elektronické knižnice, knižné katalógy a databázy;
- Výber a vyhľadávanie textov na čítanie alebo počúvanie podľa čitateľských preferencií: **témy, žánre, autori.**

Tematické okruhy

- Domov, rodina, priateľstvo, láska, šťastie, silné a slabé stránky osobnosti, odlišnosť a podobnosť s inými, škola, občianska spolupatričnosť, angažovanosť a spolunažívanie, sloboda, tolerancia, dôstojnosť, osobné záujmy a potreby, hodnoty, zdravie a zdravý životný štýl, životné prostredie – ohrozenie a ochrana životného prostredia, ľudové zvyky a sviatky, rozmanitosť a podobnosť kultúr, národná kultúra a kultúrne dedičstvo.